

Títol	Fernando Sanfrancisco, fotògraf
Nom/ Cognom	Fernando Sanfrancisco Sepúlveda
Data de naixement	1957
Temàtiques	Treball, fotografia
Data i lloc de l'entrevista	Dijous 13 de febrer de 2025, a casa de l'entrevistat
Equip entrevistador	Etnograma (Laura Yustas, Nelo Vilar)
Enllaç	https://youtu.be/pzt1q6U7ytY
Extracte	https://youtu.be/DhgZKHG6kPI

Feia molt de temps que volíem conèixer i entrevistar a Fernando Sanfrancisco, que entre altres oficis ha sigut fotògraf i videògraf d'Alfara durant més de trenta anys.

Els fotògrafs són testimonis directes de la vida dels pobles, custodis de la memòria visual més popular, productors culturals de primera fila. Són els artesans de la imatge, de les persones individuals però també de la comunitat, d'ahí que el seu treball es convertisca prompte en patrimoni gràfic d'alt valor etnològic; document, sí, però també obra artística.

En esta entrevista intentem entendre l'ofici de fotògraf en el seu context, incloent el canvi històric que suposà passar del treball analògic al digital. Fernando ens explica amb generositat i també amb molt de sentit de l'humor.

Un treballador de la cultura com Fernando Sanfrancisco mereix un reconeixement públic que nosaltres hem volgut mamprendre ací amb estes línies.

Sinopsi

Fernando Sanfrancisco Sepúlveda (1957), fotògraf i videògraf d'Alfara durant més de trenta anys, descriu l'ofici en el marc del nostre poble i en el dels canvis històrics que la imatge ha patit amb el pas als formats digitals.

Transcripció

Fernando, moltes gràcies, amb tu ha sigut tot molt fàcil.

Molt bé, encantat.

Els teus apellidos quins són?

Sanfrancisco Sepúlveda.

I l'any de naixement ens el pots dir?

El 57, 1957. Tinc ara 67 anys, camí de 68.

Jove, mare meua!

No, me trobe bé. Sí, jo em jubilà als 63 i mesos, perquè ja portava cotitzats 47 anys i diguí: “vale”. I la meua dona que estava en companyia meua treballant, ella tenia tamé 44 anys cotitzats, ens jubilàrem el mateix dia els dos.

Tu eres d'ací d'Alfara?

Sí, jo sóc d'ací. Jo nasquí ací baix, en esta planta baixa d'ací.

Els teus pares eren d'ací tamé?

Sí, els dos. Mon pare era cartero en Vinalesa, quan escomençà en la seua època era cartero de Benifaraig, Borbotó, Carpesa i Vinalesa. I s'ho feia tot en bicicleta [risses].

Clar, era cartero rural...

Sí, cartero rural.

Incloent masos, masies...

Sí, tot, tot, tot. Masies de horta i tot. Tots els dies s'ho feia en bicicleta, això.

Ademés treballaven casi tots els dies de l'any.

A banda d'això era barber tamé, feia de tot. Tenia una barberia ací en el carrer Santa Bàrbara tenia una barberia. Escomençà tamé ací baix amb la barberia, no havia nascut jo encara, i ja tenia la barberia ací baix. Son pare era barber tamé.

Bueno, tu eres jove, per al nostre estàndard eres jove, però molt ademés. Però t'hem de preguntar igualment: a on anaves a escola?

Pues escomencí a anar a escola d'infància ací a les monges, que és a on està l'ajuntament de ara, i després d'ahí de les monges ja me n'aní al Patronato a Montcà. I fiu hasta batxiller i ja me n'isquí ja, arribí a un curs que ja... “que açò ja no és pa mi, ja no tinc ganes d'estudiar”. I me fiquí a treballar als catorze anys.

I es pot saber de què treballaves?

He treballat en... el primer ofici va ser en Vinalesa, una fàbrica que hi havia de teles estampades. Després d'ahí vingueren uns cosins meus que treballaven en una fàbrica de joieria, i vingueren... “Fernando, si vols vindre fan falta aprenents allí i tal. —Pues me'n vaig”, i me n'aní a València. I després estiguí en una empresa any i mig o dos anys, després estiguí en un atra i després estiguí en un atra, sempre del mateix ram, que jo era engastador de joieria. En ixa empresa estiguí díhuit anys, hasta que tancà la fàbrica. I ja estant en aquella fàbrica me montí ací en Alfara el primer videoclub que se montà. Ahí en el carrer Major. I estiguí en el videoclub cinc anys. I als cinc anys tinguí l'ocasió de comprar el baix del cantó, el comprí però el videoclub se n'anà al traste. La meua dona me dia: “ui, això és un poc fotut, com vas a desfer-te de tot això? —I dic: açò se'n va al traste, que van a obrir Antena 3, Tele 5, Canal 9 i tot el rotllo, i el videoclub se'n va al traste. I tinguí l'ocasió de poder-lo vendre encara, a u que anava a obrir un videoclub li fiu una oferta i s'ho quedà ell. I entonces ja me dediqué... torní als meus orígens, d'engastador; me fiquí en la tenda que hem tingut hasta fa poc, me fiquí tenda de joieria, de rellongería i fotografia. La fotografia m'ha agradat tota la vida. Tota la vida.

Clar, és un privilegi poder treballar professionalment.

I quan jo treballava anàvem amb analògic, amb carrets. O siga, que... era un show anar amb carrets. Perquè n'hi havien vegades... per exemple tenies comunions i dius... si hi ha més de trenta-sis xiquets en un carret ja no en caben més. A l'hora de prendre la comunió, per exemple. Entonces lo que feia era anar amb dos càmeres, dos flashos i si s'acabava un carret agarrava l'atra càmera i au. I aixina escomencí. Después me fiquí a fer vídeo tamé, i res, he estat trenta i pico d'anys, no sé si trenta-quatre o trenta-cinc anys fent fotografies. I ací en el poble tamé me feu... el fotógrafo del poble. Después tamé un any de coincidència i de una oportunitat que m'isqué, me ficaren en el CEU, i fiu fotógrafo

oficial del CEU durant trenta-un anys. Entrí ahí a fer unes confirmacions, me cridà un xic que era d'ací del poble i me diu —que treballava ahí—, i me diu: “xe, Fernando, és que tenim les confirmacions i no tenim un fotógrafo. I m’han dit que si jo coneixia a algú i jo he pensat en tu. —I dic: pues vale”. I me n’aní a la iglésia del Seminari a fer les confirmacions i ja no me soltaren. Ja no me dixaren hasta que m’he jubilat.

Tu eres joves, tu no hauràs arribat a treballar en blanc i negre.

No. Bueno, feies fotos en blanc i negre quan volies fer-les, perquè m’agrada molt la fotografia en blanc i negre. **[5 min.]** I res, ixa sigué la... Ahí en el CEU he tingut l’oportunitat de fotografiar a persones que no em pensava jo en la vida que les fotografiaria; mai: he fotografiat al rei, a la reina, he fotografiat a Luis García Berlanga, al metge... *[Pedro]* Cavadas. Futbolistes un mogolló, d’ací del València... Moltíssima gent.

Tu no tenies laboratori, o sí?

No, no, jo sempre he tingut un laboratori que m’ha treballat... estan ahí en el búrrio de Torrefiel, que se diu ValenciaColor. I después tamé els meus cunyats, tinc dos cunyats, que tingueren en el seu temps una tenda que se diu QSS, después se dia FotoSistema, i después ja m’ho treballaven ells. Lo de València... més que res els àlbums i això sí que, a última hora que eren digitals, això ja m’ho feien ells. Els muntava jo però m’ho feien, m’ho imprimien i m’ho enquadraven i tal. Pa les bodes i coses d’ixes me treballaven ells els àlbums digitals. I en festes tamé. En les festes sobretot en les Filles de Maria i en les més llüidores els feia aixina.

Entonces tu la postproducció en Photoshop, el retoc...

Tot, tot.

T’ho feies tu.

Sí, sí, sí. Ahí me fiu uns cursillos tant de... Perquè clar, tamé te dic una cosa: quan desaparegué o anà desapareguent a poc a poc la fotografia analògica, entrà la digital. La digital és totalment... no té res que vore amb l’analògica, o siga, el treball en el digital no té res que vore. Entonces fiu uns cursillos i tal i me’n recorde una vegà... a este poble que es diu Alquerías del Niño Perdido i ahí vingué un fenómeno de la fotografia digital en aquella època, que era del norte, que li dien Caque, i era una canya de tio, i... bueno, a banda d’ell he estat en altres cursillos, tant de fotografia com de vídeo. Perquè clar, estant en el vídeo ja tenies que treballar-lo per digital, primer en un programa que se dia Pinnacle i después un altres que se dia...

Això és formació permanent.

Sí, sempre, no, ahí tens que estar. En el Photoshop hasta que l’agarres tela marinera [risses].

Sí, mosatros també treballem el Photoshop i el Premiere...

El Premier, era, ara que has dit el nom. El Premiere.

Bueno, molt bonico... una vegà ho agarres.

No, no, te costa, eh? Te costa. Tinc una neboda meua que també se dedica a la fotografia, que tota la vida ha segut molt d’ordenaor, i quan tenia qualsevol duda li cridava: “Maribel, açò. —Passe per ahí, tio, i t’ho explique”, i venia i m’ho explicava. Però molt bé, sí.

Tu sí que tindries estudi.

Sí, sí, tenia de fotografia, en la tenda tenia en la part de raere tot oscur, per supost, i tenia estudi, clar.

Ahí t'ho has de muntar tu tot.

Sí, sí, tot, tot, tot, tot. Ahí fiu uns cursillos tamé, de fotografia d'estudi; hi ha uns xics que coneixia i se dedicaven a la fotografia industrial, i... molt bé. Lo que passa és que el lloc que tenia no era molt gran, pa mi era suficient, però clar, n'hi havien per eixemple reportatges de comunió quan s'estilava tot d'estudi abans, de... a última hora se feia més d'exterior que estudi, i me'n recorde que n'hi havia molta gent que después veien els àlbums i... atra gent que no me coneixia feia: "però això t'ho han fet tot en un estudi? —Sí. —I com pot ser que n'hi haguen quatre o cinc decorats?". Perquè me'ls currava jo [risses]. En muntava uno, feia TACATACATAC, desmuntava i se tornava...

Ah, els muntaves tu!

Claro, els muntava... A on jo deprenguí n'hi havien... a on deprenia la fotografia ixa, en aquell estudi entraven hasta limusins de nóvios dins de l'estudi, o siga... Pa fer fotos. I tenien quatre o cinc platós. Jo dia: mare mea, açò és una nave, jo no tinc una nave. Entonces tenia un tros i allí ho feia tot. Tenia vàrios fondos, de això. I molt bé. Els fondos eren maravillosos, que era una casa que se dia EstilFondo i treballaven molt bé.

"FotoStilFondo".

I una vegà me'n recorde que vingueren uns gitanos que feien fondos, i me diuen... trauen un catàleg amb unes fotos i dic: "xe, pues mira, un estil aixina no el tinc i sí que m'agradaria". I li dic: "què tardareu? —Fa: açò lo menos un mes, más o menos. —Dic: un mes? Pues vale", i se'n van. Als tres dies ja els tenien ahí els fondos fets. I li dic: "què vos ha passat, que ja ho teniu tan ràpid? —Diu: no, és que a este quan li agarra la inspiració per la nit no dorm, se fica a fer els fondos" [risses] **[10 min.]**. Pues vale. I molt bé, m'ha anat molt bé, la veritat.

Después, claro, vivint en un poble m'imagine que totes les festes i festetes...

Sí, no, n'hi havia gent que me dien: "tu comencen les festes i quan acabes t'hauràs aprimat. —Jo dic: ja ho crec que m'he aprimat, ja". Perquè al principi... después ja buscava gent que tenia fotografia tamé, com el meu cunyat per eixemple que tamé se dedicà a la fotografia, s'ho deixà antes que jo i ell se dedicà a unes altres coses, però n'hi havia mes que anava fent les dos coses a la vegà. Jo feia vídeo i fotos. Anava carregat amb la càmera de vídeo i la de fotos.

Quina habilitat!

Sí, sí, sí. I molt bé, la veritat és que m'ha anat molt bé.

Quina habilitat per a estar a tot! Perquè mosatros reproduïm col·leccions de fotos antigues i demés, i a vegaes veus reportatges que dius: "este home com podia estar en tots ixos puestos... dalt d'un balcó, baix, damunt d'una barrera... És impressionant.

Sí, sí, no... Hi ha una anècdota molt bona que sempre... abans de festes, jo era molt amic del president que n'hi havia ací de la penya taurina, i feien bous embolats. I aquell era un loco: ho volia tot en vídeo. I feia: "Fés el vídeo. —Me cague'n ja, Salva, me dus loco, tio". I tinc que aguantar tots els bous, que s'acaben a les tres o les quatre del matí. Jo hasta que no tancaven el bou jo no me n'anava [risses]. No siga cosa que m'agarrara. I entonces era un show, era molt bó. Después tamé feien ací unes beneïdes de Sant Antoni que eren superfamoses en tota la contornà. Ací venia tota la... ací en Bétera n'hi havia una reserva de cavalleria de l'exèrcit, i venien tots els anys i estos desfilaven els últims perquè com anaven a paso ligero, no anaven a paso normal, ficaven una marxa militar i anaven al trot, TOCOTOCOTOC; después anaven totes les tartanes amb totes les dones dels militars totes emperifollaes, i era una festa molt bonica.

Sí, hem trobat algun vídeo en la Filmoteca valenciana. D'ací d'Alfara.

Sí, és fàcil.

Un vídeo caser dels anys 80.

Después jo me'n recorde tamé primer... clar, entonces quan treballaves en analògic el rotllo és que tenies que revelar les fotos pa vore-les, hasta que tragueren els contactes també, que eren fotos en xicotet i veies els contactes. Jo a qui coneixia li feia la foto, a qui no coneixia... perquè venia molta gent de fora. I me'n recorde que el primer any i els segon jo ho revelava tot. I escomençava a preguntar: “este qui és, i d'a on és? —Pues este és d'Almàssera, este de Poble nou, este de...”, i después me n'anava a repartir-los les fotos i ara es donava el cas que arribava i feia: “ui, jo pa què vull ixa foto, si tinc cinquanta mil fotos de l'haca ja!”, i dic: ¡madre mía! A tragar-te la foto [risses], saps? Però bé, sobre la marxa ja vas... I después lo que és tamé molt bonico... a mi sempre m'ha emocionat molt la cabalgata dels Reis ací. Perquè entonces... abans sí que pujaven els crios, a l'hora de repartir els regals els Reis anaven a cavall, i als crios els pujaven a tots dalt del cavall amb el Rei, i veies al típic bebé que tenia ni un any, dels braços del pare li'l planten al Rei, aquell alça la cara, li veu la cara al Rei, se ficava a unes plorereres! Unes brameres que pa què. Ixes fotos són les que més m'agradaven [risses]. Més de uno m'ha comentat: “mira que me'n recorde de la foto que estic... tot plorant estic en la foto...!”. És que el susto que te pegues és impressionant.

Sí, jo em recorde a mi mateix els sustos del rei mago, mare meua!

Era molt bonico, tot.

Els horaris m'imagina que serien tamé...

Uf! Espera't, que quan anàvem en analògic, que és lo que t'estic comentant, jo me'n recorde que les que més pressa tenien sempre en tindre les fotos eren les Filles de Maria perquè eren les més jovenetes, les que més arreglades anaven i tal. Ixes acabaves hui les festes i despús demà ja estaven diguent: “ja estan les fotos? —Me cague'n la mare!, ho he enviat al laboratori a revelar, que me té que vindre la faena i tal”. I después a mi... se quedàvem a migdia, se quedàvem hasta en la tenda, la meua filla mos ajudava a apegar fotos en els àlbums... Als que feia els àlbums anaven tots de cul: “ho necessite ja”. Clar, pillaves el mes d'agost que normalment estaven tots tancats. Producció feta no n'hi havia, tots corrent. I aixina anàvem sempre.

És molt estacional? Vull dir, hi ha temporades que hi han festes...

No, però és tot l'any. Són batejos, els batejos se fan durant tot el any, comunions sí que se fan aixina... Jo per eixemple tamé m'han vingut a buscar pa fer comunions en Borbotó, m'han buscat molt. En Benifaraig tamé, en Vinalesa, ací en Alfara, en Montcà **[15 min.]**, en tots els puestos. Allà a on me cridaen estava. Pràcticament quan eres aixina no tens... dius: “quan més festa és, més faena tinc”. O siga, els demés tenen festa però jo no, jo tinc que treballar. Era aixina.

Bous hasta les tantes... no pots anar a...

No, no, no. I molt bé. I ja te dic, el rotllo de quan anaves a les festes, me pegava unes caminates... Perquè clar, normalment intentes adelantar-te al clavari, perquè ací normalment els clavaris i les clavariesses s'arpleguen u per u per casa, amb la banda de música i tot el rotllo. Entonces intentes adelantar pa no entretindre molt a la comitiva pa que no se retrasse l'hora d'entrada a missa [risses]. Era un...

Corrent per tot el poble.

Sí, sí, sí.

T'hauries de fer un plano.

No, tenia el meu col·laborador, que era don Álvaro, el retor que n'hi havia ací en el poble...

Esta vesprà hem quedat per a entrevistar-lo!

Pues mira, dis-li que has estat amb mi. Álvaro és una canya de tio. Álvaro em feia: “Fernando...”, em donava el plano, que... marcava ell com volia, después eixia com eixia, saps?, perquè ell marcava la volta com volia i después la policia te pegava la volta al revés, i anaves un poc loco. Però hem col·laborat molt bé ell i jo. Moltes vegades... sí, sí. Me'n recorde del curro que se pegà ell quan feren l'orgue d'ací. Jo li ho fotografiava tot, a ell li agradava tindre-ho tot fotografiat. I me'n recorde que feren el orgue i ja te dic, tot lo que hi ha de madera ficat en el orgue ho fiu tot ell: uns tubos... ells és fuster total, amb una madera te fa lo que vulgues. I tots els tubos de madera que n'hi han ficats dins de l'orgue, perquè n'hi han tubos de metal i tubos de madera. Entonces els de madera els feu tots ell, i me cridà i diu: “Fernando, vine que tinc que llevar... ho he ficat tot en l'altar major pa que me ixquen tots”. I me'ls ficà tots en l'altar major, des del més xicotet en definició als més alts aixina. I ocupà tot l'altar de banda a banda. I jo dic: “tot açò va ahí dalt, Álvaro? —I diu: tot va col·locat ahí dins”. És una canya. Igual que feia uns càlitz de madera... tamé molt... se'ls feia ell. Entonces se'ls feia de vèrios tipos de madera, de molts colors. Después els lijava, els pulimentava, els feia... Después feia la cosa de dins de plata, i feia uns càlitz preciosos. Alguna vegà jo, com feia fotos de comunió, que en la comunió al millor ficava un càlitz en... que esquera en un costat i tal, me n'anava a ell i li feia: “Álvaro, necessite un càlitz, pa que me dices”. I m'obria l'armari i me feia: “agarra el que vullgues”. Era aixina. I jo li faig... i una vegà me'n recorde que li dic: “i un reclinatori tamé”. M'entra allí a la sacristia i me fa: “agarra lo que vullgues” [risses]. Una canya. Hem segut... bueno, hem segut no: som amics. De quan en quan se crusem per ahí, sempre...

Va en la bicicleta com una moto.

Sí, sí, i seguix... no, no, el veig casi tots els dies, perquè jo vaig moltes vegades a Montcà i te'l cruses per ací i per allà. Una canya.

L'ajuntament no sé si te llogava directament... Hi havia un fotògraf de l'ajuntament?

No, no, l'ajuntament hi ha... Jo te diré una cosa: un ajuntament que hi hagué fa uns anys, fa molts anys, pa mi haurà dixat... sé que ho ha dixat, perquè ho vaig vore una vegà visualment. Ha dixat molt de... o siga, cosa gràfica del poble. Per eixemple, era un alcalde que li agradava molt la pilota valenciana, i venia i me dia: “Fernando, tal fetxa — normalment quinze dies abans de festes—, diu, ves i fotografia la partida de pilota”, i me'n recorde que la primera vegà li dic: “xe, però quantes fotos vols que te faça?”, perquè clar, era en analògic. I fa: “jo no dic res, tu fes lo que te done la gana”. Pues vale. Jo me'n recorde que hi ha un àlbum, que vingué una vegà este alcalde faltà i vingué un altre xic que era d'un altre govern de l'ajuntament, i me diu: “mira, és que m'han dit que tu tens negatius i tal i qual de les coses. —I dic: jo sí que tinc negatius, però no fa falta que te faça fotos, que les fotos estan a l'ajuntament”. I vingué un dia i diu: “dis-me els noms perquè jo no els conec”, i me dugué i me quedé flipat, dic: “ole el treball que feu el tio este, perquè està tot en un àlbum d'estos de fulles que s'apegaven de celofan. I baix ficava qui eren els juaors, el any que era, tal tal tal... Pues això està en l'ajuntament. Estava pues... per eixemple feien unes partides que venia... tots els anys venia a jugar [Genovés](#).

Mare meua!

El Genovés. Después venia uno que era de Murla que li dien [Tónico](#) [1998]. Jo tinc una foto que me la dedicà tamé, perquè m'agradà com isqué, de [Puchol](#), que és l'alcalde ara de Vinalesa, que juava tamé a pilota. Li fiu una foto fent un saque que està totalment en el aire; saltant amb les cames en l'aire i la pilota està parà a... o siga, fugint de la mà d'ell. I

entonces n'hi havia molta això, tamé se feu... ara no me'n recorde en quin any era, però ja fa uns anys **[20 min.]**, feren ací un concurs de pilota però que vingueren gent de altres països a juar. I pintaren ací el carrer Major, que és a on tinc jo la tenda: de lo que és el bar Alfara cap a ja a on està Bancaixa, pintaren tot el carrer de blau, i vingueren d'Alemania, jo què sé, de molts països, inglesos... I després en el carrer Cavallers, en el carrer paral·lelo, ahí feren un altra pista, i entonces juaren paral·lelament en les dos pistes, hasta que arribaren a la final que se juà en el carrer Major. Ficaren graderies i tot. Estigué molt xulo.

Quin any seria, això?

És que no me'n recorde, perquè d'això farà... no ho sé, vint anys. Quinze-vint anys segur.

Preguntarem a vore si trobem algo, però a l'ajuntament tampoc...

Sí, ja te dic, no sé a santo de què se feu ací, però no sé... Era un concurs internacional, o siga, vingueren d'altres països i tot a juar. En França tamé juen molt a la pilota ixa per lo vist, tamé vingueren francesos, italians crec que tamé... Després tamé altres coses que hem fet pues no sé dir-te... Tamé hi hagué una trobà de bandes de música de altres països, que eren agermanades amb una banda d'Itàlia. I després estos anaren allí, estos de la banda d'ací del poble, i aquell vingueren ací i feren una festa aixina... I en la falla tamé he estat una muntonà d'anys, les meues filles les dos han segut falleres majors infantils, i la meua dona i jo pues de col·laboradors allí pa... al menos estem pendants d'elles, les tenim controlades. I no sé què més contar-te...

Va haver un moment que als fotògrafs des de l'obispat vos van ficar unes normes: no poden haver tants fotògrafs...

No, això eren normes de... Què te vaig a contar... Això me'n recorde jo la primera vegà que em dic: ací a vore com estarà el tema; la primera boda que m'isqué a la catedral de la Mare de Déu, te fan anar abans de la d'això, i arribarem allí, mos recibix un retor i mos diu: "vosatros heu vingut alguna vegà? —No. —Vosatros no sabeu les normes d'ací? —Pues no. —Pues jo vos les vaig a explicar". I el tio mos agarra, mos fica davant de l'altar; davant de l'altar hi ha com una franja de màrmol blanc, que roda aixina, i mos diu: "de la franja pac a dins vosatros no podeu entrar. Teniu que treballar des d'a on esteu. Fotografies, una vegà s'acaba la boda això que puguen els amics dalt de l'altar, no sé qui, a fer fotos, nada: ací se fa la foto de... una dels nóvies, una dels padrins, i s'acabó. Ja no hi ha ningú més". I... "vale, pues com vosté diga". I ja te dic, molt d'això. I després me'n recorde que tragué d'un calaix un taco amb una pinza d'ixes negres antigues, un taco de papers aixina de llargs, però que era un taco aixina. I diu: "veieu?, tots estos ja saben que ací no poden tornar. Perquè no han complit les normes. I com... [risses] i el meu cunyat, que venia ixe... m'enrecorde, i és un poquet bord, me'n recorde que el dia de la boda entrà a la sacristia al tema de firmar els nóvies, i el meu cunyat li feia al sacristà, que havia estat controlant-mos si mosatros se n'eixíem de les normes. El meu cunyat li feia: "eh, ho hem fet bé o no?", i jo li feia aixina: PAM, li pegava a la sabata, i feia: "calla, xe!", i ell feia: "eh, jo vull saber-ho: ho hem fet bé o no?" [risses]. I me'n recorde que un atra vegà que anàrem a una boda tamé allí a la catedral, arribem mosatros... no sé què passà que estava ja el nóvio allí i venien de casa de la nóvia, i la nóvia no apareixia. I mosatros apareguérem allí abans que la nóvia. I el sacristà este que estava a la porta fa: "ui, ui, la hora que es y no hemos empezado, no sé qué no sé cuántos", i el meu cunyat que ja te dic, que té la boca molt... li fa: "mosatros ja estem ací, eh?, per culpa de mosatros no és, eh?, que mosatros ja estem ací. Diu, haurà pillat algun tràfic o algo, jo què sé, vaja vosté a saber! Però per culpa de mosatros no és" [risses].

Treballs en premsa...?

No, per a premsa no. Jo, o siga, lo que sí que... tot lo que puc... Abans en el CEU com t'he comentat antes feien una revista, crec que la feien bimestral o mensual, que se dia *El Docu*, i tot l'arxiu de negatius fotogràfic era meu. Tot lo que feien ahí. I ahí he conegut... quan jo entrí a treballar ahí te vaig a dir que ahí no hi havia ni rector. Jo he conegut a tots els rectors que han hagut [risses]. A tots. Hasta la rectora que hi hagué, que és l'antepenúltima, que ara n'hi ha un altre ja. El que estava abans del rector que n'hi ha ara era el que en principi, quan jo escomencí a treballar en el CEU, que açò d'ací davant no hi havia res, era tot en el Seminari. Entonces el penúltim que estigué, Vicente Navarro **[25 min.]**, feia les funcions de rector allí en el Seminari. I escomencí treballant amb ell. I ja te dic, els he conegut a tots. Además perquè ha hagut un tracte molt perquè jo anava... firmes de conveni teníem que fer fotos, o siga... molts actes, moltíssims. Una vegà tamé m'enrecorde me cridaren de Veterinària... la xica que sempre me manava la faena me feia: "ves y habla con el decano tal de Veterinaria que me ha dicho que a ver si puedes ir a hacerle unas fotos a una operación que van a hacerle a un caballo". I jo me'n vaig a parlar amb aquell i li dic: "açò de què se trata? Vas a obrir-lo en canal?", li diguí jo [risses], "és que si és en canal no sé si me entrarà algo. —Diu: no, no, no, es por laparoscopia. —Dic: bueno, si és per laparoscòpia no hi ha problema". I ahí estava el pobre cavall que el tenien mig anestesià i jo no sé els que vingueren allí tots a mirar la operació. I fent fotos allí.

Clar, ací Veterinària és important.

Sí, sí.

Els fotògrafs que estàveu per ací no sé si féieu alguna col·laboració, si vos coneixíeu...

Sí, jo al principi quan jo escomencí, el meu cunyat, vamos, el meu cunyat era auxiliar de clínica i treballava en un hospital, i jo escomencí amb els reportatges fent vídeo i me preguntaven per fotògrafo. I en un principi al meu cunyat no li veia jo idea de poder fer això, però anava a un fotògrafo de Montcà que tenia relació amb ell... bueno, tinc...

Feliu?

No, Rafa. Rafa. A Feliu tamé el conec, a Paco el conec i tinc molta amistat. Però a Rafa. I entonces jo al principi al meu cunyat li dic: "Pepe, estem ací... podries guanyar-te tu els dinés i estic donant-li la faena a este i no...". I aquell fa: "ui, pues vale, me faig un curset de fotografia este estiu", i se ficà. I d'ahí s'agarrà i ficà un FotoSistema d'ixos que te dic jo, en Bétera. I per el temps ja te dic, ell s'ho deixà i es dedicà a unes altres coses i això s'ho deixà. I después un altre germà major, germà de la meua dona tamé, ixe montà un altre FotoSistema, ell el tingué en Burjassot i después el tingué en Catarroja. I en Montcà. Después acabaren en Montcà, hi havia un FotoSistema en Montcà que aquell s'ho deixà i l'agarraren ells. I això. Jo ja te dic, jo quan treballava de joieria, el rotllo d'escomençar en el videoclub, jo és que treballava jornà intensiva, acabava... de 7 a 3 treballava i a les 5 obria el videoclub hasta les 9. I ja m'ho deixà. I el tinguí cinc anys. La veritat és que agarrí la època bona dels videoclubs. Jo me'n recorde que pa escomençar... ja molta gent que quan obria el videoclub comprava les últimes novetats de pel·lícules i después el resto el comprava tot de segon mà. I me'n recorde que venia... jo quan obriguí la tenda, no se m'oblidarà en la vida, jo tenia... el dia que obriguí la tenda jo tenia 97 pel·lícules. I entren unos que... tots anaven a Montcà, ací no hi havia videoclub. I anà i fa: "a vore este què tindrà per ací". I entren i se fiquen a mirar i fa: "ixa no l'he vist, ixa tampoc. —I li dic: és que no n'haureu vist ninguna, les 97 són noves, no n'hi ha ninguna que estiga usà" [risses].

Home, vas fer una entrà forta!

Sí, sí. I després poc a poc m'anà agarrant i estant aixina me fiquí en el tema de la fotografia, estant ahí en el videoclub me fiquí a fer fotos de carnet. Me comprí una polaroid que n'hi havia instantània amb quatre objectius, que era instantània i que te foties... quan feies la foto si te tancaven els ulls això no valia [risses]. Entonces... hasta que la casa del carret quan escomençaren a traure el tema digital diu: "no, no, no, les que no vos valguen mos les dueu que vos ho donem en carret nou". I dic: "ara ho traueu, que li veieu les orelles al bou, ja s'ho acabat". I això és.

I com veus açò de que tot el món té mòbil, a vegades amb una bona càmera, i vídeo tamé i fan de tot...

No, jo ara mateixa el mòbil que tinc... per exemple tinc... hi ha gent que no sap que ho tenen, se busquen l'apartat en què diu Foto i ahí ho fan tot. I n'hi ha un altre apartat que fica Retrato, ixa foto ix molt bonica perquè t'enfoca a la persona i et desenfoca alrededor. Temps arrere li ho ensenyí a un home que va a arreplegar a les netes a on vaig jo a arreplegar a la meua a Godella, i li ho ensenyí, que estàvem en la presentació d'una falla i fa: "uy, yo esto no sabía ni que existía. —Dic: pues ahí està". I després dic: "igual que pots fer una fotografia panoràmica. —Com?", i li ho ensenye i dic, hala pues ja la pots fer.

I nada. I després, ja te dic: arxius pues en tinc de... lo que passa és que els tinc tots en digital. El que passa és que una vegà, tenia molt en analògic però tinguí un accident en la tenda, que se me varen fotre casi tots. Perquè resulta que tenia... me fiquí un aire acondicionat en la tenda, que entonces tenia que tindre una garrafa pa arreplegar l'aigua dins, i no sé què me passà que me s'oblidà buidar la garrafa i ahí tenia tot ple de caixes amb els negatius, i se me banyaren casi tots. I això se mescla i no val. **[30 min.]** I una cosa que tinc curiosa, que els tinc fotografiats, ho tinc en digital, són els... que me'n recorde que el delegat de festes de l'ajuntament d'aquella època diu: "Fernando, ves i fotografiam tots els fumerals de les fàbriques del poble", que ací n'hi havien molts rajolars. Entonces aní... actualment crec que ne queden els dos que s'ha quedat el CEU però el resto ja ha desaparegut tot. I els feu tots en blanc i negre. I una allà a la vora de lo que és el polideportiu d'ací, que enfront han fet un pàrquing, i després a la banda de l'esquerra que s'han fet tamé cases unifamiliars i privades i això; ahí estava una fàbrica que se dia la Fàbrica del Grauer. Entonces jo tinc... això ho tinc fotografiat, lo que era abans la fàbrica.

Jo pense que lo més simbòlic del poble que puga tindre jo és això. Perquè el resto són fotos... pues ja te dic: batejos, comunions, i festes pues de clavariesses i clavaris.

Lo únic, ja te dic, que és lo que t'he comentat antes, sí que me... em dona lo mateix, però en el fondo me sap mal que no hagen mai dit... Jo tinc molt de contacte amb la gent. I esta setmana passà mateixa, sense... la setmana passà, aní a comprar a Mercadona i me trobí a una xica que la conec, que té una filla ja major, per supost, i me fa: "mira, Fernando. — Dic: dime, Amparo. —Diu: ahir mateixa... la setmana passà en ma casa se te va nombrar. —I dic: per què? —Diu: perquè vingueren unes amigues de la meua filla i se ficaren a parlar de quan prengueren la comunió. I la meua filla tragué l'àlbum de la comunió. I quan varen vore les fotos fan: '-quines fotos més boniques! I qui te les ha fet?' I enseguida isquí jo —la mare— faig: un amic meu, Fernando, el millor fotógrafo que hi ha en Alfara! —I jo dic: claro, no n'ha hi hagut altre, de moment!" [risses].

És un privilegi, no?, poder treballar en algo que t'agrà.

Sí, no, el treballar cara a la gent. És molt bonico. Te conten molts problemes, saps?, la gent te conta... si agarres molta amistat amb la gent te conten els problemes, les alegries... O siga, tot. Tot, tot.

Els acompanyes també en moments especials.

Sí.

Nosaltres pensem que un fotògraf és un productor cultural, i és un testimoni, i que dixa testimoni. El testimoni que dixa és un bon patrimoni. I lo que estem fent nosaltres és que la gent que té fotos antigues mos les passa, les digitalitzem i les publiquem. Som superfans dels fotògrafs.

Jo tinc alguna col·lecció... bueno, col·lecció no, les càmares que he gastat, alguna càmera sí que la vaig vendre quan me vaig jubilar perquè dic: esta no la vaig a gastar ja, no existix el... ni tan siquiera trobava negatius pa ixa càmera, eren de pas ample. I la qualitat de quan treballaves amb ixes càmeres se notava. Jo en tenia dos, una càmera... bueno, dos... de la marca Bronica, de pas ample, que feia unes fotos impressionants. Jo li feu unes fotos a la meua xiqueta, a la meua filla de xicoteta, en l'Albufera de fallera, en una posta de sol, i tenen una llum impressionant. No té res que vore amb el digital, el digital tens tu que donar-li la vida, i el negatiu te la donava. Directament te la donava.

El digital va suposar renovar tot: o siga, les càmeres ja no valien...

No, no, res, res. Nada. A fer la u tot. Sí. Ja te dic que els paràmetres de treballar són distints, són molt distints, molt. I sin embargo en digital pots fer virgueries, virgueries a l'hora d'exposicions de llum i tot això. Me'n recorde d'un curset que aní, que mos ensenyaven a fer bodegons de fotografia. Però era en analògic però deixant la càmera oberta equis temps. I era tot a fosques i amb una llinterna tenies que anar fent-li la llum a lo que era el bodegó, que era de fruta. Entonces a l'hora de revelar veies l'entrà de llum per una banda i per ací quant a penes, per l'altra banda.

I ara ja et dic, encara hi ha gent que me pregunta: "tu ja no fas res? —I jo dic: jo no, jo a la meua neta assoles li faig fotos".

Continues fent fotos, no?, encara que siga...

No, ja te dic, és que s'ho ha carregat tot el mòbil. Mira, sí que la baixa sempre el dia de la cabalgata dels Reis, que sopem ací en casa uns amics i tal. Pues quan crida el Rei a la meua neta i ella baixa pues ahí en el carro sí que se la fem **[35 min.]**. Enguany mateix n'èrem ací, s'ajuntàrem vint, vint persones [risses], a sopar ací en ma casa i a la cabalgata del Rei. I molt bé, jo què sé. M'ho he passat molt bé treballant. I ja te dic, el problema era ixe, que treballaves molt. Treballaves moltes hores. I abans quan feies en analògic feies la foto, ho duies a revelar i t'ho duien fet. Des de que està el digital era agarrar les fotos, descarregar-te-les a l'ordenador, ves passant-te-les, lleva açò, fica lo altre... Álvaro moltes vegades quan feia... el retor tenia costum de regalar als xiquets que prenién la comunió... ací és costum la vespra del dia de prendre la comunió ensenyen els trages en casa. I els regals i tal. Entonces el Álvaro sempre feia uns posavasos que tenien sis ànguls de madera. I entonces me feia anar, quan anaven els xiquets a la catequesis me feia: "Fernando, esta vesprà vindrem tots, anem al Calvari, els fotografiem i fas les fotos pa ficar-les dins dels posavasos". I anaven i me feia: "me'n falten dos", i a la sendemà me venien els dos que li faltaven, i tenia que anyadir-los a la foto que estaven tots. I entonces

els posava. I sempre me feia: “què te dec? —I jo: a mi res, a mi no me deu res, això ho fique jo, home. Pa que no siga el regal soles teu”, li dia jo. “Pues els ho diré als xiquets, eh?, que la foto se l’has regalà tu” [risses].

iUna vegà quan estava en el CEU me nombraren... que me quedí flipat, perquè anàrem a... feren doctor honoris causa a José María Aznar, allà en el Palau de la Música. I me’n recorde que arribe allí i jo estava acreditat pel CEU, i me’n recorde que anaren primer a una missa, que crusaren el riu, a l’atra banda, no sé quina iglésia és [*la parròquia del Sant Àngel Custodi*], que està propet d’ahí del Palau de la Música. Feren una missa i després tornaren i tal. I arribàrem a un puesto i estava un guàrdia de seguritat amb una cinta d’estes que corren aixina i no dixaren passar a ningun fotógrafo. I el de seguritat fa: “¿quién es Fernando Sanfrancisco? —I dic: ¡presente!”, i portava la meua identificació. I m’obrin la cinta i diu: “tú passa” [risses]. I jo dic: açò és tindre categoria! Una altra vegà van donar el honoris causa a l’home este... bueno, és el amo de la fàbrica esta italiana de les sabates Geox [*Gino Rossi*], ixa sabata que respira, un tio impressionant. Ahí conegué... és que se m’oblida molta gent que... futbolistes, jo què sé, he estat amb Joaquín, he estat amb Cañizares, amb Albelda, me’n recorde que tenia relació amb el conserge que n’hi havia en el pavelló primer que feren del CEU, estava ahí amb ell el dia que venia Albelda, i era argentino el tio este i me fa... estava mirant el monitor i fa: “che, ya está aquí el pibe. —Dic jo: quin pibe? —Dice: el futbolista ése que viene. —I dic jo: ¿cómo lo sabes? —I fa: un Ferrari no entra en el garaje todos los días” [risses]. I era Albelda. I també me’n recorde de la vegà que vingué u que li dien Morientes, que juava en el València tamé. Sabia que venia, i en aquella època encara juava en el València, i n’hi havia un xiquet d’ací del poble que prenia la comunió i estava loco amb el València, loco. I li dic a son pare, dic: “li has fet de regal algun baló? —Diu: sí, home, del València. —Dic: pues dona’m el baló”, i me’n porte el baló i quan s’acaba la conferència que donava el xic allí i tal i qual li dic: “espera’t un momentet”, li dic, pots dedicar-me-la? Posa-li-ho ‘pa Xavi”. I li dugí el baló; el xiquet flipava [risses].

Después en Bétera una festa molt gorda que tamé la vàrem fer el meu cunyat i jo, és la festa de les Obreres, no sé si l’haureu vista alguna vegà, que és el 15 d’agost. Ixa és una festa molt xula. No hauràs vist en ta vida tirar tant de confeti com tiren el Bétera el dia 15 d’agost. És una barbaritat. I als d’ací del poble, que les festes eren después, dic —ara ja no dixen tirar confeti, abans sí que en tiraven—, i dic: “no sé pa què compreu confeti, dic, agarreu un sac —que allí ni s’embruta el confeti—, aneu allí i carregueu tots els sacs que vullgau, i vos ixen per la cara” [risses].